

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ДИВЕРСИФІКОВАНОГО КОРПОРАТИВНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ

*Добрянська Н. А., к.е.н., доцент; Попович В.В., к.е.н., доцент
Одеський державний аграрний університет*

Розглянуто методологічні проблеми корпоративного управління диверсифікованими об'єднаннями. Запропоновано критерії, які формують новітню основу організаційно-економічного механізму і названо її "система 5С". Охарактеризовано систему базових критеріїв організаційно-економічного механізму розвитку диверсифікованого корпоративного об'єднання продовольчої сфери. Запропоновано сутність організаційно-економічного механізму, який полягає в тому, що вже в самому диверсифікованому корпоративному об'єднанні продовольчої сфери повинні бути закладені принципи, що регулюють і забезпечують економічне життя через цілеспрямовану гру виробничих підрозділів при наявності системи організаційно-правового захисту.

The methodological problems of corporate management the diversified associations are considered. Criteria which form the newest basis organizationally economic to the mechanism and it is adopted its "system of 5S are offered". The system of base criteria is described organizationally economic to the mechanism of development of the diversified corporate association of food sphere. Essence is offered organizationally economic to the mechanism, which consists in that already in the diversified corporate association of food sphere there must be the stopped up principles which regulate and provide economic life through the purposeful game of production subsections at presence of the system of organizational and legal defence.

Постановка проблеми. У якості однієї з найважливіших умов здійснення стратегічного курсу на прискорення соціально-економічного розвитку галузі, забезпечення нової якості росту інноваційним шляхом, є створення цілісної, ефективної і гнучкої системи регулювання, що дозволяє найбільш повно реалізувати можливості галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У практичній діяльності по формуванню і розвитку системи управління економікою вчені [1, 2, 3] виходили і виходять з об'єктивних закономірностей, особливостей форм господарювання і власності, узагальнення історичного досвіду економічного розвитку. Характер і задачі управління виробництвом визначаються формою власності і державним устроєм.

Постановка завдання. Розглянути методологічні проблеми корпоративного управління диверсифікованими об'єднаннями.

Виклад основного матеріалу дослідження. У нових умовах розвитку країни, історично сформовані господарські механізми стали втрачати свою стимулюючу роль розвитку і економіки в цілому. Переваги ринкової економіки створюють сприятливі умови для цілеспрямованого розвитку і разом з тим пред'являють високі вимоги до механізмів управління господарством, вимагають безупинного удосконалювання і адаптації в нових умовах. При цьому вищими критеріями створеного механізму управління виробництвом, на нашу думку, повинні бути науково орієнтована самоорганізація, виробнича саморегуляція і самокорегування, послідовний саморозвиток та самосвідомі передбачувані взаємодії економічних суб'єктів, взагалі ці критерії фор-

мують новітню основу організаційно-економічного механізму, назвемо її "система 5 С" (рис. 1).

Для правильного розуміння сутності організаційно-економічного механізму виробництва ми пропонуємо виходити з конкретних ознак, критеріїв моделі організаційно-економічного механізму, і відштовхуватися від того, що для неї не прийнятні механізми і засоби, які вона цілком або частково виключає. Зовсім ясно, що пропонуваній нами організаційно-економічний механізм однозначно виключає певні форми впливу, а саме такі, як "агресивне" адміністрування з метою виконання певного завдання. І, звичайно, залишається відкритим питання, яким конкретним критерієм повинен відповідати окремий організаційно-економічний механізм виробництва і його складові, щоб бути гнучким і ринково адаптованим і забезпечувати "виробничо-фінансове вирівнювання" між складовими. Під «виробничо-фінансовим вирівнюванням» ми розуміємо, забезпечення такого механізму розподілу доходів, ресурсів диверсифікованого корпоративного об'єднання продовольчої сфери, що виключив би надмірне збагачення кінцевих ланок виробничих процесів і підготовчих виробництв.

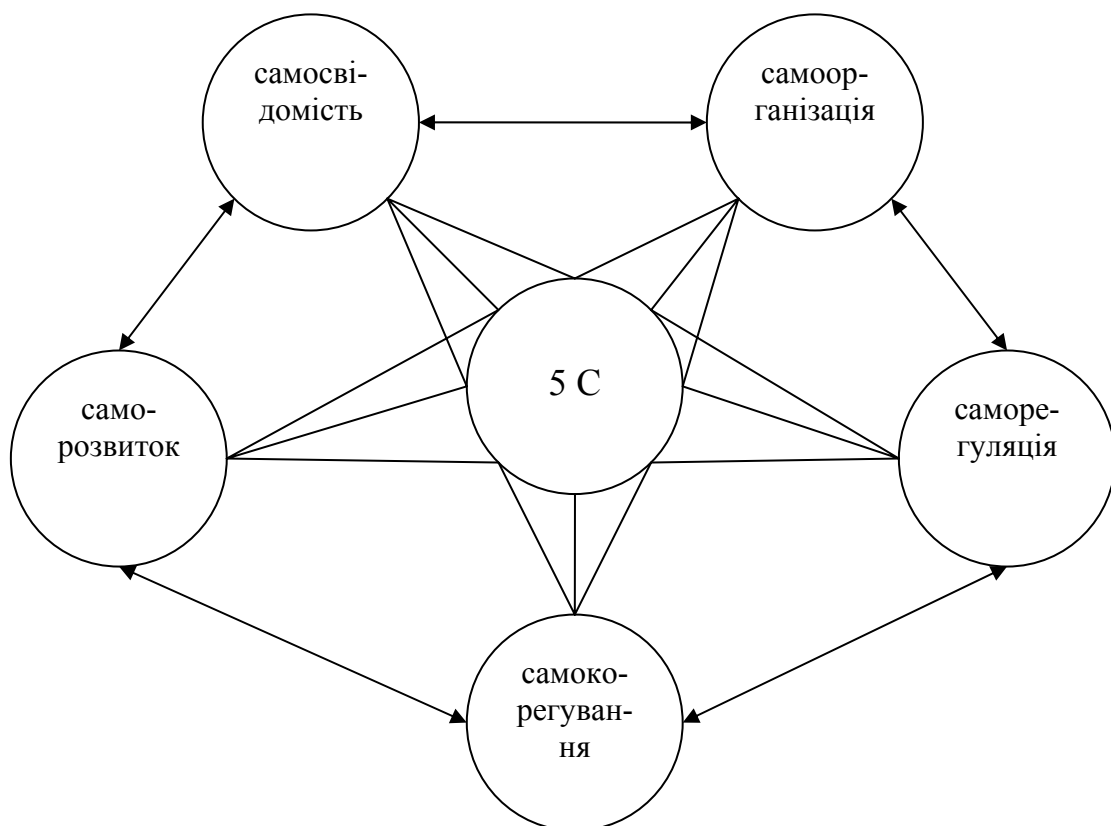

Рис. 1. Система базових критеріїв організаційно-економічного механізму розвитку диверсифікованого корпоративного об'єднання продовольчої сфери

Формування нової функції, здавалося б, невластивої конкурентному ринковому середовищу, дозволить вирівнювати, згладжувати гострі економічні розходження і конфлікти в єдиній технології консервного виробництва. Ми тут не бачимо принципової розбіжності з ідеями сучасного ринку, що виділяють особливу роль конкуренції в суспільному розумінні, тому що функ-

ція вирівнювання, регулювання спрямована на забезпечення захищеності виробництв у внутрішній сфері диверсифікованого корпоративного об'єднання. У той же час альянс повинний виконувати координацію між сферами дії ринку, держави і зовнішньою світовою економічною системою.

Назріла необхідність створення організаційних структур і механізмів їх управління, але найсуттєвішим моментом є „начинка” ДКО, його внутрішній зміст і взаємодія складових, тобто оптимальне використання системи „5С” дозволить при незначних ресурсних витратах забезпечувати збалансовану роботу ДКО.

Дії щодо регулювання цілісності розвитку виробництва мають бути спроектовані на специфічні особливості інтеграційних формувань агросектору та підприємств. Злиття цих виробництв ускладнюється багатьма факторами:

- невідповідність технічного рівня і потужності виробництв;
- значні відмінності у механізмах планування, обліку і збуту продукції;
- невідповідність у сукупних прийомах, методах і формах управління;
- значні відмінності у інформаційному і освітньому забезпеченні;
- хронічне відставання фінансового рівня сільського господарства від підприємств;
- різні підходи до інвестиційно-інноваційної діяльності;
- різні умови й чинники операційної діяльності;
- відрізняються мотиваційні основи спонукання розвитку.

Об'єднує ці виробництва єдиний технологічний процес створення товарної продукції (рис. 2).

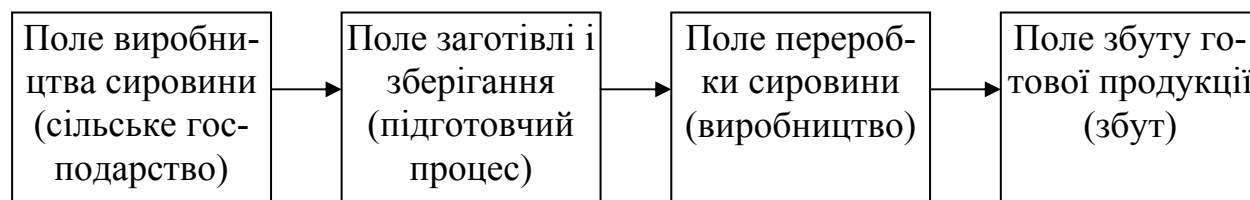

Рис. 2 Загальна схема технологічного ланцюга виробництва

Відомий методичний прийом формування об'єднань по спряженим потужностям є застосовним і зараз. При цьому необхідно враховувати різний рівень ризиків сільськогосподарського і переробного виробництв.

Готовність консервних виробників надавати ресурсну і фінансову допомогу постачальникам сировини можлива лише у випадку активізації системи „5С”. Формований організаційно-економічний механізм повинен ініціювати процеси самоорганізації, саморегулювання, самокорегування, самосвідомості і саморозвитку.

Сучасний стан системи диверсифікованого корпоративного об'єднання продовольчої сфери свідчить про наявність в ній економічних процесів, які носять вкрай суперечливий характер і породжують низку проблем. дослідження проблем розвитку виробництва на основі системи „5С” дозволяє розглядати галузь як складову частину трансформації механізму самоорганізації української економіки.

З множини шляхів і механізмів розвитку обираються лише ті, які від-

повідують природі і потенціалу виробничої системи.

Виникнення в природі і суспільстві процесів „5С” в протилежність існуючим у вітчизняній економіці процесам некерованості, посилення безладдя, що є передумовами хаосу, який вводить економіку в кризову область ризику, є закономірним процесом суспільного розвитку і загальної економічної рівноваги.

Запуск механізмів самоорганізації у розвитку української економіки можна здійснити, поєднуючи ефективне функціонування механізмів ринкового саморегулювання з неринковими методами, формуючи, як основні складові макроекономічної політики, інноваційну модель і стратегічні пріоритети економічного розвитку. Однак, незвичайно складний процес „5С” може здійснюватися за допомогою відносно простих проектів та програм суспільного розвитку виокремлених галузей та об’єднань.

Для реалізації самоорганізаційної ідеї типу „5С”, як активного чинника процесу розвитку конкретної галузі, зокрема диверсифікованого корпоративного об’єднання продовольчої сфери, потрібні наступні етапи регулювання цілісності самоорганізаційних процесів:

По-перше, проаналізувати процес розвитку суспільної свідомості при розгортанні динамічних змін. Приділити увагу на взаємну оцінку суб’єктів один одного, що дозволить виробничим структурам на наступному етапі цього процесу узгодити власну систему цінностей з системами цінностей інших виробників.

По-друге, висвітлити практично-мотиваційні поняття „5С” в ролі спонукального фактору вироблення моделі передбачення взаємодії з максимальним врахуванням інтересів кожного.

По-третє, формувати основні ступені або етапи регулювання інтеграційної цілісності технології виробництва на спільній взаємодії з узгодженням ритмів діяльності по реалізації спільних завдань.

По-четверте, з’ясувати роль системи процесів „5С” у формуванні „синергетичної” інтегрованої системи типу диверсифікованого корпоративного об’єднання продовольчої сфери. Довести до свідомості кожної складової ДКО, що організаційно-економічне зростання відповідає новим ціннісним парадигмам інтелектуально-природного ставлення до виробництва як вияву рівня його цивілізованості.

В сучасній ситуації діяльності диверсифікованого корпоративного об’єднання продовольчої сфери підхід до подальшого розвитку систем через процеси „5С” може йти через важливі „точки” (або центри) впливу на самоорганізаційні процеси в підрозділах і в цілому.

Знайти аргументи проти такої постановки завдання розвитку економіки і суспільства неможливо. Ці заходи вкрай необхідні сьогодні, відомі і популярні. Активний розвиток економічних систем забезпечує науково-технічна база, генерування знань, нова технологічна культура. З огляду на традиційну орієнтацію на науково-технічний прогрес, варто одночасно розширити пошук шляхів забезпечення успіху використання організаційно-економічних ідей. Саме тут ми бачимо ряд процесів, які незаперечно свідчать, що саме в цьому напрямку диверсифікованого корпоративного об’єднання продовольчої сфери в умовах сучасності мають можливість безперешкодно розвиватися (табл. 1).

Найактивніші організаційні «вузли» саморегуляції розвитку диверсифікованого корпоративного об'єднання продовольчої сфери

Найменування	Характеристика власних дій
<p>1. Усунення сезонного характеру виробництва та збуту продукції, використання трудових ресурсів.</p> <p>2. Довгострокова кооперація від вирощування сировини до переробки сировини та збуту готової продукції.</p> <p>3. Спеціалізація виробництва сировини.</p> <p>4. Створення первинних пунктів переробки сировини.</p> <p>5. Формування довгострокових зв'язків із закупівлі тари и допоміжних матеріалів.</p> <p>6. Формування систем управління: якістю, економним використанням ресурсів, технологічним процесом та виробництвом в цілому.</p> <p>7. Використання наукової організації праці (НОТ).</p> <p>8. Інтеграція виробництва в сільськогосподарське виробництво.</p> <p>9. Інституціональні заходи.</p>	<p>За рахунок власних коштів придбання асептичних місткостей, створення охолоджувальних сховищ, транспорту та інше.</p> <p>Укладання довгострокових контрактів по постачанню і збуту на території регіону в першу чергу з твердими штрафними санкціями при відповідних умовах розподілу ризику між учасниками угоди.</p> <p>Найбільш ефективно виробництво спеціалізоване на овочах та фруктах регіонального походження</p> <p>Спільними зусиллями з сільськогосподарськими організаціями, створення сезонних пунктів виробництва пульпи, концентрованої суміші, розбравки овочів та фруктів.</p> <p>Гарантована оплата заказів по виробництву тари та закупівлі допоміжних матеріалів.</p> <p>Безфондове впровадження організаційних систем управління.</p> <p>В рамках системи управління якістю продукції впровадження НОТ в ланках с/х – переробки – консервування – збуту.</p> <p>Створення ДКО</p> <p>Формування нових правил, положень, порядку.</p>
<p>10. Ресурсозбереження</p> <p>11. Формування широкого асортименту продукції в рамках спеціалізації виробництва</p> <p>12. Використання різних технологічних способів консервування (теплова стерилізація, швидке заморожування, сушіння)</p> <p>13. Постійне оновлення виробництва</p> <p>14. Створення відповідної інфраструктури</p> <p>15. Гарантоване виконання договорів та заказів за обсягами, якістю та часом</p> <p>16. Забезпечення необхідного обсягу обігових коштів</p> <p>17. Доцільне розподілення прибутку</p> <p>18. Мотиваційні системи управління персоналом</p>	<p>Дії по зниженню матеріало-, енерго- і трудоемності продукції.</p> <p>На базі маркетингових досліджень результативності виробництва та реалізації продукції вести постійний вибір та планування асортименту відповідно кон'юнктури ринку.</p> <p>Широке використання зв'язків з науковими організаціями, впровадження новітніх технологій та «ноу-хау» за рахунок власних ресурсів (кошти, персонал).</p> <p>Забезпечення впровадження нової техніки, нових видів продукції, якісного дизайну в оформленні товару за рахунок прибуткової діяльності.</p> <p>Дотримання відповідності централізованого або локального тепло- и енергопостачання, асептичних ємностей, охолоджуваних сховищ, транспортних та інших складових інфраструктури</p> <p>Регулювання діяльності організаційно-економічним механізмом</p> <p>За рахунок власного капіталу</p> <p>Пріоритетом розподілу прибутку повинно бути розвиток виробництва (техніка, технологія, кваліфікація кадрів)</p> <p>Вироблення адекватних сучасній ситуації форм та систем мотивації кадрів</p>

Взагалі, суть організаційно-економічного регулювання полягає в досягненні підприємством його мети при найбільш оптимальному використанні ресурсів і максимальному виході цільового продукту.

Пріоритет удосконалювання форми організації виробництва можливий лише в тому випадку, якщо виробництво створює прибуток і спрямований на найвищу ефективність. Тому обумовленість вирішення організаційних проблем пов'язана винятково з економічним аспектом організаційно-економічного механізму.

А. Чухно [4] вважає що основною причиною недостатнього росту і споживання, і нагромадження, повільних темпів подолання бідності і підвищення добробуту народу є низька ефективність економіки. Високі темпи економічного росту не можуть перебороти процеси, обумовлені зниженням рентабельності підприємств, звуженням фінансових джерел нагромадження і споживання. Тому, на думку автора, необхідно високі темпи економічного росту доповнити значною системою заходів підвищення ефективності економіки, яка б включала вирішення широкого кола проблем – від техніко-технологічного переозброєння виробництва до удосконалювання організації і стимулювання праці, форм і методів господарювання. Якісно новий рівень соціально-економічного розвитку, визначає А. Чухно, може бути досягнутий інтелектуалізацією, поширенням творчої праці. Нова категорія "вартість, створена знаннями" обумовлює те, що ціни на продукти визначаються не витратами праці, а корисністю цих продуктів.

Ми підтримуємо думку, що варто особливо серйозно поставитися до категорій корисності і вартості, створених знаннями, і розуміти, що історична доля виробництва як системи повинна бути врахована в постановці питань розвитку, але надзвичайну важливість змін у вартісних відносинах, що відбуваються в даний час потрібно без запізнь використовувати як закономірність прогресу цивілізації.

Висновки. Таким чином, сутність організаційно-економічного механізму полягає в тому, що вже в самому диверсифікованому корпоративному об'єднанні продовольчої сфери повинні бути закладені принципи, що регулюють і забезпечують економічне життя через цілеспрямовану гру виробничих підрозділів при наявності системи організаційно-правового захисту. По суті формований механізм виробництва повинний функціонувати в ролі м'яко вираженого диригування, при цьому має виключити які-небудь обмеження внутрішньої конкуренції, взяти під контроль діяльність підрозділів і підвищити ефективність спільної діяльності на інтересах партнерів.

Список використаних джерел:

1. Гошовська (Коломієць) О.В. Встановлення потенційних переваг від синергії / О.В. Гошовська // Вісник Національного університету "Львівська політехніка" „Проблеми економіки та управління”. – Львів: – 2001. – №425. – С.352-357.
2. Потрашкова Л.В. Модель розвитку економічного кластера // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 141. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2002. – С.215-218.
3. Ситник Л.С. Організаційно-економічний механізм антикризового управління підприємством: автореф. дис. на здобуття наук ступеня докт. економ. наук / Л.С. Ситник. – Донецьк, 2002. – 32 с.

4. Чухно А. Актуальные проблемы стратегии экономического и социального развития на современном этапе / А. Чухно // Экономика Украины. - 2004. - №4. - с 15-23.

Рецензент – д.е.н., доцент Писаренко В.В.

УДК 338.43 :339.33

ОПТОВІ РИНКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ: ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД

Доманська Н. А.¹, Директор ТзОВ «Нірас Україна»

У статті висвітлюється досвід побудови і функціонування оптових ринків сільськогосподарської продукції (ОРСП) в Польщі. Подано цілі програми розбудови чотирьох міжрегіональних і восьми регіональних ринків, джерела їх фінансування, сума інвестиційних кредитів і вартість їх гарантій з боку держави, вклад державних і місцевих інституцій в статутний капітал ринків. Описана структура власності і технічна характеристика окремих міжрегіональних ринків. Відзначається що діяльність регіональних і міжрегіональних ОРСП в цілому є прибутковою. Зроблені висновки про окремі недоліки, які виявилися в час побудови і функціонування ринків. Вони можуть бути враховані під час будівництва оптових ринків в Україні.

In this article highlights the experience of structure and functioning wholesale markets of agricultural products in Poland. Posted aims building programs. Four interregional an eight regional markets, sources of their funding, amount of investment, credits and the value from the government, state and local institutions depositing in statutory capital markets. Described structure of property and technical characteristics of single interregional markets. We defined that activity of wholesale markets of agricultural products in general are profitable. Concluded that some of flaws which were detected at functioning and structure wholesale markets, which can be accounted during the building these markets in Ukraine.

Постановка проблеми. Набуття Україною асоційованого членства у ЄС вимагатиме пошуку та реалізації принципово нових шляхів формування конкурентноспроможності аграрного сектору національної економіки, залучення до цього процесу малого і середнього бізнесу, створення йому належних умов для прибуткового господарювання та комфортного проживання у сільській місцевості, використовуючи в першу чергу європейський і світовий досвід.

Розбудова оптових ринків сільськогосподарської продукції (надалі - ОРСП) в історичному ракурсі є новою справою не тільки для України, але і для світової спільноти. Переважна більшість оптових ринків у світі були засновані з 1950-х по 1970-і роки, хоча зародження оптової торгівлі як спеціалізованої форми організації торгівлі треба віднести на початок ХХ століття, коли починали свою діяльність муніципальні ринки. Майже всі вони були компонентом міської інфраструктури метою яких була організація і концентрація квіткової, плодоовочевої, рибної та м'ясної оптової торгівлі в одному місці у відповідь на зміни характеру роздрібною торгівлі.

¹ Робота виконана в рамках проекту USAID Агроінвест «Розробка попереднього техніко-економічного обґрунтування та проектів законодавчих актів щодо реалізації національного проекту «зелені ринки» - створення мережі регіональних оптових продовольчих ринків»